

3. Багдасарян, Т. М. (2005). *Речевое поведение врачей-психотерапевтов (на материале английского и русского языков): автореф. дис. канд. филол. наук.* Ростов н/Д. 17 с.
4. Борботько, В. Г. (1998). *Общая теория дискурса (принципы формирования и смыслопорождения): автореф. дис. д-ра филол. наук.* Краснодар. 48 с.
5. Варнавских, Н. В. (2004). *Типологические черты речевого поведения русско- и англоговорящих адвокатов (прагматический подход): автореф. дис. канд. филол. наук.* Ростов н/Д. 16 с.
6. Карасик, В. И. (2012). *Языковой круг: личность, концепты, дискурс.* Волгоград: Перемена. 477 с.
7. Марусіч Г.В. (2018). *Просодичні особливості морських команд в англомовному судноплавному дискурсі та художньому кінодискурсі.* Записки з романо-германської філології. Вип. 2. С. 82-91.
8. Марусіч Г.В. (2018). *Темпоральна організація мовленнєвого акту команди (на матеріалі англомовного судноплавного дискурсу).* Науково-виробничий журнал «Держава та регіони». Вип. №4. С. 79.
9. Морська Л. І. (2012). *Сутність і класифікація комунікативних стратегій у професійному дискурсі.* Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер.: Філологічна. Вип. 29. С. 11-14.
10. Огородник Н.Є. (2018). *Трансформація підходів до навчання морського англомовного дискурсу.* Матеріали VI наукової конференції з міжнародною участю «Когнітивно-прагматичні дослідження професійних дискурсів» від 17 березня 2018 року, Харків. С. 77-80.
11. Приходько Г. І. (2001). *Способи вираження оцінки в сучасній англійській мові.* Запоріжжя: ЗДУ. 362 с.
12. Пріміна Н. М. (2018). *Мовні та соціокультурні особливості англомовного морського дискурсу.* Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. Вип. 32(2). С. 93-96.
13. Хейзинга Й. Ното Їеш. (2002). *В тени завтрашнего дня.* М.: Прогресс. 464 с.

**ДЕЯКІ ПЕДАГОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ПРОДУКТИВНИХ
КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК
У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-ФІЛОЛОГІВ**

Анастасія Бражнікова

аспірантка педагогічного факультету

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Науковий керівник – проф. Кічук Я.В.

Однією із сфер, найбільш схильних до змін в соціальному середовищі, є університетська освіта. За умов викликів сьогодення зазначене набуває особливого значення для українського соціуму. У даний час українська вища школа вступила на шлях інтеграції у міжнародний освітній простір.

Для того щоб зробити навчання іноземних мов більш професійним і соціально орієнтованим, а також допомогти випускникам вітчизняних університетів реалізувати свій потенціал у професійній сфері, необхідно організувати освітній процес із урахуванням вітчизняних реалій, коли випускник має бути конкурентноздатним, адже ж йдеться про ймовірну реальність життєдіяльності сучасного випускника вишу – самостійно віднаходити площину застосування професійних знань і навичок, і умінь навіть на перших етапах після

університетського буття. З огляду на зазначене особливого загострення набуває питання про засновничі принципи і методи розвитку продуктивних комунікативних навичок випускників саме філологічних спеціальностей.

Відтак, доцільно проаналізувати можливості розвитку навичок усного та писемного мовлення, а також визначити передбачуваний рівень комунікативної компетентності здобувачів освіти у цих видах мовленнєвої діяльності.

Підкреслимо, що сучасні дослідники єдині у визнанні того, що досить важко однозначно визначити поняття «комунікативна навичка». Існує широкий спектр підходів до цього питання. З огляду на різні акценти щодо сутності комунікативної навички, можна спробувати дати визначення для кожного з них. Так, у фізіологічному сенсі комунікативна навичка – це допоміжне закриття зв'язків, що проводяться на основі системи мовних динамічних стереотипів для вирішення проблем зв'язку. В активному контексті комунікативна навичка є свідомою діяльністю, заснованою на системі підсвідомих дій, спрямованих на вирішення комунікативних завдань. З огляду на предметну специфіку психології, комунікативна навичка є новим якісним утворенням, яке дає можливість керувати мовною діяльністю в процесі вирішення комунікативних проблем [3].

У нашому розумінні кожне з вищезазначених визначень є суттєвим у конкретній площині осмислення. Дійсно, дуже важко дати універсальне визначення терміна «комунікативна навичка», оскільки йдеться про надзвичайно багатогранне, багаторівневе і багатовимірне явище. Натомість, якщо згорнуто, то комунікативну навичку можна схарактеризувати як здатність особистості мобілізувати досвід і інтегрувати його практично.

Очевидно, що визначення, засновані на одній якості, а також ті, в яких містяться всі якості комунікативної навички, не можуть відповідати стандартним правилам визначення. Причина цього буде полягати, з одного боку, в можливих обмеженнях такого визначення, а з іншого – в тому, що текстово воно повинне виражати ще й суть концепції, а не відображати лише її якісні ознаки.

Науковці, підкреслюючи наявність у феномені «навичка» інтелектуального компонента, акцентують на ролі в ній досвіду як «уявної діяльності певного рівня, заснованої на діях нижчого рівня». Більш того, процес отримання знань розглядається як процес накопичення знань і освоєння того, як ці знання працюють. Останнє ж тісно пов'язане з мисленням особистості.

Відтак можна стверджувати, що комунікативні навички віддзеркалюють одночасно і аспект, і способи освоєння навички.

Однак слід зазначити, що означений підхід охоплює тільки два компонента навичок комунікації. І, на жаль, не відображає основну сутність комунікаційного досвіду як дії.

До зазначеного додаємо ще й таке: комунікативною навичкою є здатність керувати мовною діяльністю в умовах вирішення комунікативних проблем. На наше переконання такий формат визначення є коректним і фундаментальним.

Вкрай важливо у контексті компонентної структури навичок комунікації розуміти, що є випадки, котрі не дозволяють адекватно побудувати практичну основу для розвитку комунікативної навички, не усвідомлюючи суті предмета навчання.

Аналіз наявних у цьому відношенні дослідницьких позицій не дозволяє дійти консенсусу. Адже ж у цілому, різні дослідники описують різні компоненти комунікативної навички [1,2,3]. Водночас, найбільш послідовною і виваженою точкою зору щодо виявлення компонентів комунікативної навички вважаються судження Пассова Ю. І. [3], а саме: важливо розрізняти компоненти двох рівнів – аспекти навичок і навички спілкування.

Хоча окреслена класифікація є досить ідеалізованою, тим не менш, з педагогічної точки зору, вона представляється суттєвою, оскільки ставить більш-менш чіткі завдання для етапів освоєння матеріалу і розробки комплексу вправ на цій основі.

Так, за логікою міркувань науковця, на першому рівні повинні виділятися такі групи навичок (підсистем): лексика, граматики і вимова при навчанні усного мовлення та лексика, граматики і графіка при навчанні писемного мовлення.

На рівні самої навички комунікації, наприклад, в розмові, необхідно розрізняти навички оперативного характеру і мислення.

Таким чином, кожна навичка повинна бути розроблена і вдосконалена за допомогою вправ, спрямованих на розвиток конкретного типу мовної діяльності особистості. Постає питання такого змісту: а якими є механізми підготовки усних та письмових тверджень?

З нашої точки зору, актуальність вибору комунікативних навичок усного та писемного мовлення, як об'єктів розвитку, може бути виправдана кількістю психолінгвістичних факторів, які доводять схожість механізмів підготовки усних і письмових тверджень іноземною мовою. Варто виходити з того, що як усне, так і письмове твердження є результатом формування мотиву або «наміру мовлення». Відтак, на підставі мотиву і інших чинників програмується граматично-семантична сторона висловлювань, включаючи граматичну реалізацію висловлювань і вибір слів, моторне програмування компонентів висловлювань, вибір звуків і саме «результат». Що стосується підготовки письмових повідомлень, то механізм полягає у втіленні звукового коду в графічний код. Таким чином, у всіх випадках використання усного та писемного мовлення існує два етапи використання коду: 1) кодування або декодування, що призводить до вироблення звукового коду, і 2) кодування з використанням графічного коду [2].

Маємо зазначити позицію науковців і відносно наступного: при викладі думок в письмовій формі, ця діяльність доповнюється об'єднанням елементів звукової комунікації і тих чи інших графем, руховою активністю, що супроводжується внутрішнім монологом. Як зауважує Зимня І.О., вимова в процесі очікуваного письмового твердження може вирізнятися інтенсивністю в залежності від складності письмового повідомлення і рівня володіння іноземною мовою [2].

Широко відомою є домінуюча серед науковців думка про те, що передчасність у внутрішній мові не є обов'язковою умовою для реалізації писемного мовлення, а тільки звичкою, котра привнесена з рідної мови. При цьому стверджується, що, незалежно від того, чи є внутрішня вимова компонентом писемного мовлення або тільки звичкою, факт усної передчасності має велике педагогічне значення при викладанні мови та письма. [2,3].

Отже, два етапи формування мови в письмовій формі і наявність усної передчасності визначають зв'язок між письмовим і усним виступом. Різниця між усним і письмовим висловлюваннями зводиться до того, що в першому випадку процес формування закінчується звуковим виробництвом і вимагає високого ступеня автоматизації, в той час як для написання – тільки перший етап, а в процесі написання – зміни, доповнення і виправлення можливі. Таким чином, як зауважують фахівці, писемне мовлення, в свою чергу, може виступати в якості важливого засобу сприяння розвитку усного мовлення [3].

Справа в тому, що доцільність і актуальність розвитку комунікативних навичок говоріння та письма привертають ще один аспект порушеної проблеми. Порівняльний аналіз, який включає як психолінгвістичні, так і психофізіологічні характеристики, доводить можливість і педагогічну доцільність розвитку продуктивних комунікативних навичок. А саме:

- говоріння і письмо є початковими комунікативними процесами, стимулюючими слухання і читання;
- як усне мовлення, так і писемне відносяться до продуктивних видів мовленнєвої діяльності. Людина створює голосове повідомлення за допомогою говоріння та письма. Крім того, з психофізіологічної точки зору, в обох видах мовленнєвої діяльності бере участь так званий аналізатор мовного і звукового двигуна. Письмо, як вид діяльності, здійснюється на основі моторних зв'язків, візуально-графічних і мовних образів лінгвістичних явищ. Ці зв'язки реалізуються в графічних і каліграфічних навичках - матеріальній основі писемного мовлення.

- за способом формування і формулювання думок говоріння є вираженням зовнішнього усного способу формування і формулювання думок в усній формі. Письмо закріплює письмові, а іноді й усні способи формування і формулювання думок.

Не менш суттєвим вважаємо і те, що існує нерозривний зв'язок між усіма комунікативними навичками. Навички усного та писемного мовлення схожі і взаємопов'язані. Характерною особливістю відносин між усним та писемним мовленням є те, що перше стає основою для другого. Писемне мовлення вимагає опори на усне мовлення, оскільки перш ніж навчитися писати, людина повинна спочатку оволодіти своєю усною мовою. Відносини між усним та писемним мовленням не односторонні, а взаємні. Писемне мовлення виникає не тільки під впливом усного мовлення, а й впливає на нього. У той же час розвиток комунікативних навичок в писемному мовленні саме здатний впливати на розвиток інших видів мовної діяльності.

Отже, з метою підвищення професійної та соціально-орієнтованої спрямованості викладання іноземної мови в університеті і надання допомоги випускникам закладів вищої освіти в реалізації їх потенціалу в професійній сфері має сенс організовувати навчання у певній відповідності до сучасних вимог суспільства і нових умов, за яких випускник, починаючи з перших кроків після закінчення навчання, буде прагнути до впровадження набутих професійно-орієнтованих знань і навичок спілкування. Адже ж, своєрідність сучасного соціального суспільства полягає не лише у стимулюванні знань іноземної мови в цілому, але і цілеспрямоване навчання іноземної мови з урахуванням специфічного характеру професійної діяльності майбутніх фахівців.

1. Гуврич П.Б. (2012). *Обучение неподготовленной речи. Иностранные языки в школе.* Вып.8. С. 11-17.

2. Зимняя И.А. (1985). *Психологические аспекты обучения говорению на иностранном языке: Кн. для учителя.* 2-е изд. М.: Просвещение. 160 с.

3. Пассов Е.И. (1991). *Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению.* М.: Просвещение. 223 с.